

TÜRK DIASPORASINA YÖNELİK DİJİTAL DİPLOMASİ: YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Emrah BUDAK¹

ÖZ

Devletler, göç ederek farklı ülkelere yerleşen diasporalarıyla iletişim kurup kültürel, dini, ekonomik paylaşımlarda bulunarak diasporaların kendi benliklerini korumalarında yardımcı olmakta ve diasporaların anavatanından uzakta desteksiz kalmadıklarını göstermek amacındadır. Bu paylaşımlar aynı zamanda diasporalar ve onların yaşadığı ülkelerle olan ilişkileri de kuvvetlendirmekte ve devletlerin uluslararası alandaki imajına olumlu bir katkı sunmaktadır. Bu amaçla Türk Hükümeti de yurtdışında yaşayan vatandaşları ile etkileşim sağlayarak onlar nezdinde bir kamu diplomasisi oluşturmaktadır. Yeni iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte kamu diplomasisi faaliyetlerinin dijital mecralarla da yürütüldüğü görülmektedir. Bu çalışmada, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)'nin 28 Ağustos 2019 – 28 Eylül 2019 tarihleri arasındaki gönderileri örneklem olarak ele alınmakta ve çalışma Türk Hükümetinin diasporaları ile nasıl bir dijital kamu diplomasisi süreci yürüttüğünü incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kamu diplomasisi sürecinin incelenmesi, Türkiye'nin diasporası adına yaptığı dijital diplomasi faaliyetlerinin tespiti üzerine ipuçları sağlamada ve bundan sonraki dijital diplomasi süreçlerinde atılacak adımlar konusunda yol gösterici olması açısından önem taşımaktadır. İçerik analizi yöntemi ile incelenen çalışma, günümüze kadar ele alınan kamu diplomasisi çalışmalarından farklı olarak YTB'yi bir dijital mecra üzerinden diaspora diplomasisi ekseninde ele almaktadır. Çalışma neticesinde elde edilen bulgularda YTB'nin, Türk dili, kültürü ve İslam geleneklerinin yaşatılması için Twitter aracılığıyla sunduğu içeriklerde diasporası ile güçlü bir bağ kurmaya çalıştığı saptanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Diasporası, Kamu Diplomasisi, Dijital Diplomasi, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

DIGITAL DIPLOMACY FOR THE TURKISH DIASPORA: A STUDY ON THE PRESIDENCY OF TURKS ABROAD AND RELATED COMMUNITIES

ABSTRACT

The states aim to communicate with the diasporas who migrate to different countries and make cultural, religious and economic exchanges to help the diasporas protect their own selves and to show that the diasporas do not remain far from their homeland. These sharings also strengthen the relations with the diasporas and the countries where they live and contribute positively to the international image of the states. Turkish Government also creates a public diplomacy in the presence for its citizens living abroad. Especially with developments in new communication technologies, it is seen that public diplomacy activities are carried out through digital channels. In this study, the posts of the Presidency of Turks Abroad and Related Communities (YTB) between 28 August

¹ Arş. Gör, Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi, emrahbudak@akdeniz.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-6896-7558

2019 - 28 September 2019 are considered as samples and the study aims to examine the Turkish government's process of digital public diplomacy with its diasporas. Examination of this process, it is important to provide tips on detection of Turkey has made digital diplomacy activities on behalf of his diasporas and have guidance on steps to be taken in terms of the subsequent process of digital diplomacy. Unlike the public diplomacy studies that have been handled until today, the study analyzed by content analysis method deals with YTB on the basis of diaspora diplomacy through a digital medium. In the findings obtained as a result of the study, it is determined that YTB is trying to establish a strong connection with the diaspora in the content it offers through Twitter to keep the Turkish language, culture and Islamic traditions alive.

Keywords: Turkish Diaspora, Public Diplomacy, Digital Diplomacy, Presidency of Turks Abroad and Related Communities.

GİRİŞ

Birinci ve İkinci Dünya Savaşı sürecinde yaşanan insanlık felaketleri, ikinci dünya savaşı sonunda başlayan soğuk savaş, yakın tarihte yaşanan savaşlar ile doğal afetler ve ekonomik zorluklar toplumların sosyolojik ve demografik yapılarını değiştirmiştir. Kendi ülkelerinde yaşanan savaş, doğal afet ya da ekonomik zorluklar gibi durumlardan etkilenen halklar dünyanın farklı bölgelerine göç etmişlerdir. Bu halklar, yaşadıkları ülkelerde iletişim teknolojileri ve demokratik katılım fırsatları arttıkça daha çok görünür olmuşlardır. Bu bağlamda, bir toplumun kendi ülkesi dışında yaşayan halkını temsil eden “diaspora” kavramı zaman geçtikçe devletlerin daha çok önem verdiği bir konu haline gelmiştir. Diaspora kavramının kökenlerinden, özelliklerine, devletlerin diasporalarına olan yaklaşımlarından, etkili diaspora hareketlerine kadar birçok alanda araştırmalar yapılmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde Ermeniler, Yahudiler gibi gruplar diaspora kavramının baş aktörleri gibi görünse de Filistinliler, Yunanlar gibi birçok toplum diaspora kavramına dahil edilebilmektedir (Yaldız, 2014).

Devletler, diasporaları ile iyi ilişkiler kurarak onların kültürel ve tarihsel bağlarından kopmalarını engellemek ve diasporaların yaşadıkları ülkelerle olan ilişkilerinde yön verecek bir alternatif mekanizma oluşturmak amacıyla hareket etmektedir. Diaspora diplomasisi yürüten bu devletler, kendi halkları üzerinden dünyada bir kamuoyu oluşturma, ülke imajına olumlu bir katkı sağlama amacındadır. Bu anlamda, ülke yönetimleri diasporaları ile iletişimi güçlendirmek için sivil toplum kuruluşları ve medya kanalları gibi araçları kullanmakta ve diasporaları ile kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmektedir. Yeni iletişim teknolojilerinin beraberinde

getirdiği dijitalleşme ile devletler kamu diplomasisi sürecindeki faaliyetlerini sosyal medya kanalları aracılığıyla tüm dünyada görünür kılmakta, olumlu bir sunumu yapılan faaliyetler de ülkelerin uluslararası alanda prestijini ve saygınlığını artırmaktadır. Türkiye de son yıllarda gerçekleştirdiği atılımlarla yurtdışında yaşayan halkları ile bir gönül bağı kurma, bir diplomasi süreci yürütme çabası içindedir. Bu anlamda Türk Hükümeti, YTB, Yunus Emre Enstitüsü gibi kuruluşlarla Türk diasporası ile güçlü bağlantılar kurarak kamu diplomasisi sürecine katkı sağlamaktadır (Ulusoy, 2015; Yılmaz ve Kılıçoğlu, 2017).

Bu çalışmada, Türk diasporası ile kurulan ilişki dijital diplomasi çerçevesinde ele alınmaktadır. Çalışmada, Türk Hükümeti'nin Türk diasporası ile kurduğu diplomatik süreçte dijital medya mecraları aracılığıyla nasıl bir diaspora diplomasisi geliştirdiğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, çalışmada ilk olarak diaspora kavramı, Türk diasporası ve dijital diaspora diplomasisine değinilmektedir. Çalışmanın araştırma kısmında ise YTB'nin diaspora diplomasisi bağlamında Twitter gönderileri analiz edilmekte ve bulgular çerçevesinde sonuçlar değerlendirilmektedir.

1. Diaspora Kavramı

Diaspora, “ile” ya da “sonucunda” anlamına gelen dia ile “dağılmak, dağılmış olan” anlamına gelen speiro sözcüklerinin birleştiği bir kavramdır. Antik dönemde bir kentten ayrılan insanların göç ve kolonizasyonunu ifade ederken, Yahudiler, Filistinliler ve Ermeniler için negatif bir kavram olarak kullanılmaktadır (Cohen, 2008: xiv). Diaspora kavramı, bir ülkenin anavatanı dışında yaşayan halklarını temsil etmektedir. Ancak bu halklar, anavatanla bağlarını korumayı sürdürürler (Dufoux, 2011: 27), etnik, kültürel bilinç ve benlikleri ile dayanışmaları, önemli ölçüde bu ilişki üzerinden tanımlanmaktadır (Safran, 1991: 87). Diaspora, anavatanından zorla sürülen veya birtakım sebeplerle başka ülkelere göç etmek zorunda kalan insanları tanımlamak için kullanılmaktadır. Ancak bu anlam zamanla yabancı ülkelere kendi isteği ile göç edenleri de kapsar hale gelmiştir (Yeşil, 2013: 236). Ayrıca diaspora, kullanılmaya başlandığı dönemde sadece dağılma ve sürgün anlamlarını ifade ederken zamanla zorla göç ettirme anlamından sıyrılarak siyasetçi, mülteci ve göçmenleri tasvir eden bir ifadeyi de temsil etmektedir. (Clifford, 1994: 303). Öyle

ki, Cohen (2008), diaspora kavramı için olumsuz anlamda bir dağılma ifadesi taşısa da kavramın emperyal, ticari, emek ve kültürü içine alacak şekilde genişletilmesi ve göçmenlerin yaşamlarını sürdürdükleri yer ile anavatanları arasında kurulacak olumlu ilişkilerin de anlaşılmasını sağlayabileceğini belirtmektedir.

Cohen, diasporaların birçok özelliğe sahip olduğunu dile getirmektedir. Cohen'e göre diasporalar, anavatanlarından travmatik bir şekilde ya da iş bulmak, ticaret yapmak gibi sebeplerle ayrılmış olabilir. Diasporalar, anavatanları idealize etmekte ve zaman uygun olduğunda geri dönme potansiyellerine sahiptir. Etnik bir grup bilinci taşıyarak diğer ülkelerdeki soydaşları ile dayanışma içinde olurlar ve ev sahibi toplumlarla sorunlu ilişkiler kurabilirler (2008: 161-162). Yıldız, Cohen'in belirttiği özelliklerden bazılarını önemli bulmaktadır. Diasporaların travmatik bir durumun yanı sıra iş bulmak gibi ekonomik kaygılarla göç etmesini günümüzün ekonomik koşulları ile son derece bağdaştığını ileri sürmektedir. Ayrıca diasporaların diğer ülkelerdeki soydaşları ile dayanışma içerisinde olmasını, ulaşım ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak görmekte ve bu dayanışmanın diasporaları birer küresel aktör haline getirebileceğini ifade etmektedir (2014: 51).

Diaspora üzerine yapılan çalışmalarda kavram, farklı noktalardan ele alınmaktadır. Klasik yaklaşıma göre diaspora, travmatik bir şekilde zorunlu bir göç sonucu oluşmakta, keskin kültürel bir sınır bulunmakta ve idealize edilen anavatanına geri dönüş hasreti dikkat çekilmektedir. Bu anlamda Yahudiler ile özdeşleşen (Butler, 2001; Ersoy, 2008: 8) diaspora kavramı Yahudilerin yanı sıra Filistinliler, Ermeniler, Afrikalılar gibi toplulukları da içine almaktadır (Ulusoy, 2015: 59). Dünyada yaşanan sosyolojik, ekonomik gelişmeler toplumlarda değişiklik sağladığı gibi diaspora kavramı üzerinde de birtakım farklılıklar oluşturmuştur. Bu bağlamda, dünya savaşları, küreselleşme ile yaşanan gelişmelerin kısa sürede evrensel bir şekilde duyurulması, artan göç hareketleri, ekonomik ve bilimsel sebeplerle yapılan iltica ve beyin göçleri gibi hareketler diaspora kavramının da kapsamını değiştirmiştir. Reis, klasik diaspora yaklaşımının tersine diaspora kavramının salt travmatik durumların aksine anavatanından uzakta yaşayan çok daha geniş bir topluluğu temsil ettiğini ifade etmektedir (2004: 46).

Diasporalar dünyanın birçok bölgesinde yer almakta ve anavatanlarının küresel ölçekte temsilcileri konumundadır. Bu anlamda yaşadıkları ülkelerde kendi tarihsel bilinçlerini, kültürel kodlarını ve benliklerini yaşatmakta ve o bölgelerde anavatanlarının sesi olmaktadır. Dünyada Yahudi, Ermeni, Filistin, Çin, Hint diasporaları çeşitli bölgelere yayılarak toplumsal duruşları ile öz ülkelerinin lehinde kararlar alınmasında etkili olmaktadır. Günümüzde oldukça etkin olan Yahudi ve Ermeni diasporası uluslararası karar vericileri etkilemekte ve anavatanları lehinde kararlar çıkmasını sağlamaktadır. Amerika ve Fransa gibi ülkelerin meclislerinde sözde soykırım iddialarını tanıyan yasa tasarılarının çıkması, o ülkelerdeki Ermeni diasporalarının uğraşları neticesinde meydana gelmektedir. İsrail'in Filistin toprakları üzerinde başlattığı hukuksuz yerleşim faaliyetleri ve Filistinlilere uyguladığı şiddet, baskı devam ederken Amerika başta olmak üzere birçok ülkede Yahudi diasporasının lobi çalışmaları sayesinde hiçbir uluslararası örgüt İsrail aleyhinde karar alamamaktadır.

Türk diasporasının dünyadaki durumuna bakıldığında, Almanya başta olmak üzere Avrupa'ya ilk göç eden işçiler ve Balkanlar'daki Türklerden, Amerika'ya göç edenlere kadar geniş bir coğrafyayı kapsamaktadır. Türkiye'de diaspora kavramı genelde Ermenilerin sözde soykırımı uluslararası alanda kabul ettirme çabaları olarak görüldüğü için olumsuz bir çağrışım yapmaktadır (Öktem, 2014: 8). Dünyada diaspora hareketlerinin günden güne önem kazanması Türkiye'de de diasporik atılımların geç de olsa gerçekleşmesini sağlamaktadır.

2. Dijital Diaspora Diplomasisi

Toplumlar yaşadıkları savaşlar ve krizlerin ardından toplumsal barışı sağlamanın, müzakere ederek çözüm yolları bulmanın, kendi ülkesi lehine karar aldırmanın diplomatik yollarını aramaktadır. Bu anlamda devletler, hükümetlerle yaptıkları geleneksel diplomasi trafiği yerine halklarla yapılan kamu diplomasisi sürecine giden bir dönüşüm yaşamaktadır. Bu süreçte devlet yönetimleri ülke çıkarlarına aracılık etmede kamu diplomasisini bir çıkış kapısı olarak görmektedir. Devletler, hedef ülkelerin halkları ile ilişkilerini geliştirirken diasporaları ile de dünyada ve hedef ülkelerde kendi lehine kamuoyu oluşturabilmektedir. Ho ve McConnell'e göre, İkinci dünya savaşından sonra oluşan çok büyük göç dalgaları ile

diasporalar hem iç hem dış politikada etkili oyuncular olarak görülmektedir. Dünyadaki birçok ülke diasporası diplomasinin iletişim, temsil ve müzakere işlevlerini yerine getirmede potansiyel aktörler olarak değerlendirilmektedir (2017: 235).

Diasporalar yaşadıkları ülkelerde vatandaşlık haklarına sahip olduklarından üretimden yönetime kadar birçok toplumsal sürecin içinde yer almaktadırlar. Farklı etnik yapısı ve kültürleri ile yaşadıkları devlet yönetimlerini farklı konularda talepleri yönünde etkileyebilmekte ve değişim taleplerini küresel ölçekte duyurabilmektedir. Bu denli etkili bir grup diplomasi süreçlerinde de sesini duyurabilmekte ve anavatanı olan ülkenin yaşadıkları ülke ile ilişkilerinde güçlü bir koz olmaktadır. Bu durum diasporaları uluslararası ilişkilerde diplomasinin muhataplarından biri yaparken diplomatik süreçlerdeki tutumların da belirleyicileri arasına dâhil etmektedir. Diasporalar, anavatanı olan topraklarda ve yaşadıkları ülkelerde yönetimler tarafından dikkate alınmak durumunda ve toplumsal gelişmeler ile uluslararası ilişkilerde muhatap kabul edilmektedir. Bulwaka'ya göre diasporalar, ülkeye doğrudan yapılan yatırımlarda ve yabancı yatırım çekmede yardımcı olmakta, arabulucu gibi hareket ederek iki ülke arasındaki ticareti geliştirmeyi teşvik etmektedir. Anavatan ve ev sahibi ülke bazında bilgi ve teknoloji transferi sağlamak ve bu ülkeler arasında dostluk ve işbirliğini pekiştirmektedir. Diasporalar anavatanı olan ülkenin kültürünü ve imajını yansıtmaktadır (2009: 8). Dolayısıyla böylesine işlevi olan bir olgu, devletler tarafından önemsenmekte ve diplomasi süreçlerine dahil edilerek bir diaspora diplomasisi oluşmaktadır.

Yeni bir olgu olarak karşımıza çıkan diaspora diplomasisi, bir ülkenin deniz aşırı toplumlarla, yabancı ülkelerle bir ilişki inşa etmesinde katkı sağlayan bir etken olarak değerlendirilmektedir (Rana, 2013: 70). Bu tür bir diplomasi, diasporaları 'yaşayan bağlantılar' olarak görmektedir (Leonard, 2009). Diasporalar, hem anavatanı hem de yaşadıkları ülkelerin, birbirleri hakkında daha kapsamlı ve samimi bilgiler sağlamak (Leonard vd., 2002: 60) ve hükümetlerin mesajlarını yayımlayarak güven inşa etmelerine yardımcı olmaktadır. Diasporalar, anavatanı olan ülkelerin ulusal çıkarları için lobicilik faaliyetleri yürütürken aynı zamanda iki devlet arasında da arabuluculuk rolü üstlenmekte ve istihbarat teşkilatları için de bir bilgi kaynağı

olarak görülmektedir (Liu, 2011). Ülkelerin diasporaları ile ilişki kurmaları uluslararası alanda kabul görme ve ülke markası yaratma konusunda katkı sağlamaktadır (Collins ve Bekenova, 2017: 737). Diasporalar, halklar arasındaki iletişimi sağladığı için devletin resmi temaslarının ötesine geçen anlayışı geliştirerek kültürel ve kamusal diplomasiinin anahtarı olarak görülmektedir (Ho ve McConnell, 2017: 242).

Bir ülkenin sert ve yumuşak gücünün bir uzantısı olarak diasporaların kabul edilmesi, diaspora ağının potansiyeli konusundaki ortak kanaatler, diasporanın bir süredir ulusal ve uluslararası prestijin kaynaklarından biri olduğunu göstermektedir (Stone ve Douglas, 2018: 2). Diasporaların ekonomik anlamdaki verimliliği, anavatanına olan katkısı, yatırımcıların anavatanında da girişimlerde bulunması, ülke markalarının dünyaya duyurulması gibi amaçlarla da önemli olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü bu ekonomik ilişkiler aynı zamanda kültürel bağların sürdürülmesinde ve kalkınma konusunda katkı sağlamaktadır (Brinkerhoff, 2006).

Günümüzde diaspora diplomasisi konusunda İrlanda, Ermeni ve Yahudi başta olmak üzere Hindistan ve Çin (Liu, 2011: 815) diasporaları oldukça etkili bir rol oynamaktadır. Bu diasporalar anavatanı ülkelerinin çıkarları adına ABD Hükümetine baskı yapmakta ve ikili ilişkilerde aktör olarak hareket etmek için kulis ve lobcilik faaliyetleri yürütmektedir (Arthur, 1991; Sandler, 2004; Zarifian, 2014; Ho ve McConnell, 2017: 240). Bu diasporalar, anavatanı ya da yaşadıkları ülkenin dış politikasını şekillendirme konusunda aktif bir rol oynamaktadır. Avrupa Birliği, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Avrupa Komisyonu gibi güçlü kuruluşlar, kalkınmaya elverişli olan bölgelerde yetenek, bilgi ve sermaye transferini desteklemek için düşük gelirli ülkelerin diaspora diplomasiilerini desteklemektedir. Batı çıkarlarını ve ulusal refahı korumak amacıyla kültürel anlamda diasporalar yakın ve ulaşılır görülmekte ve göç politikalarına müdahale ederek düzensiz göçün Avrupa'ya geçişini engellemeyi hedeflemektedir. Bu konuda ABD'de kar amacı gütmeyen faaliyet gösteren Uluslararası Diaspora Katılım Birliği (IdeA), Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmakta ve yurtdışındaki diaspora merkezli kalkınma için fon sağlayarak dış politikada etkili olmaktadır (Boyle ve Ho, 2016). Ayrıca ABD, Ermenistan, Yunanistan ve Ukrayna gibi diasporaların ABD

hükümeti ile ilgili ilişkilerinde ABD’li diplomatlarla iletişim kurmasını sağlayan IdEA’ya ait bir web sitesi hizmeti vermektedir (IdEA, 2016, Erişim Tarihi: 27 Eylül 2019).

Hint diasporaları atalarının sahip olduğu kültürel kimliği diaspora ülkelerine tanıtmak için kültürel diplomasi stratejileri uygulamaktadır. Kültürel değerler, festival gibi etkinliklerle hem diaspora hem de diasporaların yaşadığı ülkenin vatandaşlarına tanıtımı yapılmakta ve ikili işbirliklerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir (Dickinson, 2014: 81). Kanada, dışardan gelerek vatandaşı olan Çinli göçmenlere ulaşmak için kültürel ve profesyonel ağlar kurmakta, onları yurtdışındaki Kanadalı olarak görmektedir. Göç ülkeleri, ekonomik hedeflerinin gelişimi için vatandaşlarla kültürel bilgi ve sosyal ağlar aracılığıyla kurduğu ilişkiyi potansiyel bir kaynak olarak değerlendirmektedir (Ho ve Ley, 2014).

Yeni iletişim teknolojilerinin getirdiği dijitalleşme (Manovich, 2002), zaman ve mekan kavramını ortadan kaldırmakta ve dijital mecralarda paylaşılan iletiler tüm dünyaya çok hızlı bir şekilde ulaşmaktadır. Devletler diasporaları ile etkileşim kurarken çağın gereklerine ayak uydurarak yeni iletişim kanallarını kullanmaktadır. Özellikle sosyal medya mecraları ve web siteleri devletlerin diasporaları ile iletişim kurduğu alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. ABD 68. dönem Dışişleri Bakanı John Kerry, dijital araçların diplomasi sürecine entegre edilmesi gerektiğini dile getirirken dış politikada ülke hedeflerinin gerçekleştirilmesi için diplomasi sürecinde dijital medya ile ulusal ve uluslararası anlamda toplumla iletişim içinde olmanın önemine vurgu yapmaktadır (Kerry, 2013). Bu bağlamda, ABD başta olmak üzere devletler dijital diplomasi süreçlerine oldukça hız vermektedir. Dijital teknolojilerin yaygınlaşması toplumlar ile diaspora arasındaki iletişimi kolaylaştırmakta ve diasporalar aralarındaki iletişimi canlı tutmak için sosyal medya mecraları kullanılmaktadır. Hiller ve Franz, dijital ağların üç şekilde bir iletişim çerçevesi oluşturduğunu dile getirmektedir. Bu çerçevede, ilk olarak diasporalar, yaşadıkları ülke toplumuyla yeni ilişkiler geliştirebilmekte akabinde anavatanı olan ülkedeki eski bağları besleyebilmekte ve anavatanı ile giderek zayıflayan bağımlıyı yeniden keşfedebilmektedir (2004: 731).

Stone ve Douglas'a göre, diasporalar anavatanları ve diğer soydaşları ile dijital medya aracılığıyla iletişim kurmaktadır. Yaşanan gelişmelerin dijital medya aracılığıyla uluslararası alanda oluşturacağı etkinin ülkelerin birbirleri ile olan diyaloguna yansımaları da ulusal çıkar ve diplomatik süreçlerin şekillenmesinde rol oynamaktadır (2018: 2). Ho ve McConnell'a göre diasporalar ile dijital medya mecralarının kullanıldığı bir iletişim modeli ulusal ve uluslararası alanda etkili bir yöntem olarak görülmektedir. Küresel ölçekte giderek yaşamamıza daha fazla nüfuz eden dijital medyanın hakim olduğu bir çağda Fontaine ve Lord' a göre (2012: 8), bir devletin kendisini kritik ağların merkezine mümkün olduğunca yakın konumlandırma ve mobilize etme, düzenleme ve ağ oluşturma yeteneği hayati bir güç kaynağı olacaktır. Dijital medyanın hızlı bir şekilde gelişim göstermesi ile diplomasi araçları sosyal medyayı da kapsayacak şekilde genişletilmektedir. Yurt içi ve yurt dışındaki kullanıcılarla anlık iletişim kuran platformların kullanımı yaygınlaşmaktadır (Ho ve McConnell, 2017: 238-240).

Sheng, dijital medya mecralarının Çin diasporasının sanal alemde "büyük aile" kavramını pekiştirmek için bir araya gelerek etnik farklılıklarını bir kenara koymasına izin verdiğini, böylece Çin milliyetçi söylemine katkıda bulunduğunu dile getirmektedir. (2007: 641). Bravo (2012), El Salvador'un dijital diaspora süreci ile ilgili yaptığı çalışmada, dönemin hükümetinin, diasporasıyla uzun vadeli ilişkiler kurmak için etkili bir sosyal medya katılım stratejisini nasıl kullandığını saptamaktadır.

Avustralya hükümeti "advance" adında dünya çapında bir ağ kurarak diasporalarına ulaşmaktadır. Bu ağ ile diasporalarla iletişim kurulmakta, bilim, yenilik, kültürel endüstriler, spor, finans veya ticaret konularında paylaşım yapılarak kaynaşma sağlanmaktadır (Stone ve Douglas, 2018: 1). Avustralya hükümeti kendi bünyesinde bulunan kurumlar ile özel kuruluşların da bu ağa dâhil ederek diasporalar ve diasporaların yaşadıkları ülkelerle olan ilişkilerin geliştirilmesi, küresel anlamda olumlu bir imajın çizilmesi ve kültürün tanıtımını amaçlamaktadır.

Görüldüğü üzere devletler, diasporaları ile farklı iletişim kanalları ile irtibat kurmakta ve onlarla bağını güçlendirmektedir. Bu sayede devletler, uluslararası alanda prestijini artırmakta ve kültürlerini diasporalar aracılığıyla dünyaya

yaymaktadır. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye de yurtdışında yaşayan halkları ile iletişim kurmaktadır. Özellikle Almanya başta olmak üzere Avrupa, Amerika ve Türki cumhuriyetler ile kamu diplomasisi süreçleri yürütülmektedir.

Türkiye'nin diaspora faaliyetleri birçok alanı kapsamaktadır. Bu kapsam, eğitim, din, çalışma, ekonomi ve sivil toplum kuruluşlarını kapsayan STK alanını içine almaktadır. Eğitim alanı, yurt dışına gönderilen Türk öğretmenlerle birlikte Türkçe'nin öğretilmesinin yanı sıra Türk kültürü ve tarih bilincinin kazanılmasında da etkili olmaktadır. Türk dili ve kültürünün aktarılması, diasporaların dillerini ve kültürünü unutmamalarını sağlayarak asimile olmalarını engelleyecek, anavatanlarına olan bağlılıkları devam edecektir. Çalışma alanında ise, diasporaların çalışma hayatlarında karşılaştıkları zorlukların çözülmesi, koşulların iyileştirilmesi gibi adımlar atılmaktadır. Ekonomi alanında yurtdışındaki girişimcilerin, sanayici ve iş insanlarının örgütlenmeleri ile iyi ilişkiler kurulması diasporaların ve anavatanın, üretim ve ekonomik kar oranına olumlu anlamda etki etmektedir. Türkiye'nin üzerinde çalıştığı son konu STK alanıdır. Bu konuda Türk hükümeti diaspora bölgelerindeki sivil toplum kuruluşlarıyla dolaylı ya da doğrudan ilişkiler kurarak bir kamuoyu oluşturma, yaşanılan ülkede karar vericilere bir etki etme amacındadır (Ulusoy, 2015: 62-64).

Milyonlarca Türk'ü kapsayan bu diaspora topluluğu için 1920'lerden bu yana Türkiye'nin diasporik ilişkileri Balkanlardaki etnik Türk örgütleriyle sınırlı kalmıştır. 1970'li yıllara gelindiğinde Diyanet İşleri Başkanlığı, Avrupa'daki Türk işçileri için imamlar göndermeye başlamıştır (Öktem, 2014: 7). İşçi göçünün gerçekleştiği ilk yıllarda Türk diasporası “yurtdışında çalışan Türk vatandaşları” ya da “yurtdışında işçi” olarak nitelendirilmiştir. Bu anlamda diasporik açıdan güçlü politikalar geliştirilmemiş, çoğunlukla emek ve dolaşım gücüne odaklanılmıştır (Ragazzi, 2014: 80-81). 1982 anayasasındaki bazı maddelerle Türk diasporasının aile birliği, çocukların eğitimi, kültürel gelişimi ve sosyal güvenlik konularında Türk devletinin gerekli tedbirlerini alacağı garanti edilmiştir (Şahin Mencütek ve Başer, 2018: 91).

1990'lı yıllara bakıldığında Türkiye'nin diasporasının Avrupa'da kalışını kabullendiği görülmekte, diasporanın sosyal ve kültürel haklarının korunması konusunda desteklenmesi politikası yürütülmüştür (Aydın, 2014: 9). 1991 yılında

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) kurulmuş ve ajans bünyesinde Artı 90 adında basılı ve elektronik bir dergi aracılığıyla göçmenlerle ilgili hikâyelere yer verilmiştir (Öktem, 2014: 7). Diasporanın, Türkiye ile bağlarını koparmadan kondolidasyon sağlanması için birtakım kurumsallaştırmalara gidilmiştir. Bu anlamda 1998’de Başbakanlık altında Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar Danışma Kurulu ve Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar Üst Kurulu’nun faaliyete geçmesiyle diasporanın yaşadığı sorunların çözümü için önemli bir adım atılmıştır. 2001 yılında “Dış İlişkiler ve Yurtdışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü” kurulmuş ve vatandaşların hukuki hak ve vazifeleri konusunda danışmanlık yapmıştır (Bilgili ve Siegel, 2010: 9). Ak Parti döneminde diasporalara daha fazla önem verilmeye başlanmış ve Ahmet Davutoğlu’nun başbakanlığı döneminde 2010 yılında Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı kurularak Türk diasporasına ilişkin sorun, gelişme ve çözümleri ele alan bir girişim sağlanmıştır. Bu girişim de Almanya’nın yanı sıra farklı birçok ülkedeki Türk vatandaşlarını kapsamış ve kuruluşun Türklerin kültürel ve dini yapısını sürdürebilmesinde etkili bir şekilde faaliyet yürütebilmesi için gerekli yatırımlar yapılmıştır (Öktem, 2014: 8). 2012 yılında TİKA ve YTB’nin faaliyetleri kapsamı genişletilirken bütçesinde de hatırı sayılır bir artış gerçekleşmiştir (Aydın, 2014: 13). Bu kuruluşların yanı sıra Türkiye’yi, Türk dilini, kültürünü ve tarihini tanıtmak üzere kurulmuş olan Yunus Emre Enstitüsü, Yunus Emre Vakfına bağlı olarak 2009 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Bugün 50’nin üzerinde ülkede merkezi bulunan kuruluş Türk dili, Türk kültürü ve tarihi hakkında eğitimler vererek yurtdışında yaşayan Türk toplulukların yanı sıra katılmak isteyen herkese kucak açmakta ve Türkçe ile Türk kültürünün dünyaya yayılmasında çaba göstermektedir (www.yee.org.tr, 2019). Dijital diaspora diplomasisi anlamında özel bir ağdan ziyade sosyal medya sayfaları ve web sayfaları dikkat çekmektedir. TİKA, YTB ve Yunus Emre Enstitüsü’nün Facebook, Twitter ve Instagram sayfaları bulunmakta ve bu sayfalar aracılığı ile Türk diasporası ile kültürel, ekonomik, tarihi anlamda ilişki ve işbirliği kurmaktadır.

3. Çalışmanın Yöntemi

Devletlerin küresel alanda iyi ilişkiler kurma, olumlu imaj oluşturma ve kendi lehinde kamuoyu oluşturma gibi hedeflerini gerçekleştirmek için diasporalarla sıkı

bir ilişki içindedir. Diasporalar üzerinde diplomasi süreçleri kültürel, ekonomik, tarihi, siyasi gibi alanlarda oldukça etkili bir şekilde sürmektedir. Türkiye'nin diasporaları ile ikili ilişki ve işbirliklerini geliştirmek, Türk kültürünü dünyaya tanıtmak ve çağdaş, modern bir yönetim tarzı anlayışı benimsediğini anlatmak için dijital diaspora süreçlerini işletmektedir. Türkiye'nin ulusal ve uluslararası alanda izlediği dijital diaspora politikasının açığa çıkarılması, diasporalar ve diğer ülkelerle iyi ilişkiler kurulmasında fayda sağlayacağı düşünülmekte ve bu çalışma dijital diaspora alanındaki ilk çalışma olması yönünden önem taşımaktadır. Çalışma, Türkiye'nin YTB üzerinden yürüttüğü diplomasi süreci için betimleyici bir tespit sunmakta ve dijital diaspora diplomasisinin geliştirilmesi adına önerileri sunulmaktadır.

Çalışma, Türkiye'nin dijital diaspora diplomasisini ele alarak dijital diaspora faaliyetleri yürüten YTB'nin Twitter sayfasındaki iletilerini dijital diaspora bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın evreni Türkiye'nin diaspora faaliyeti yürüten kuruluşları ve onların dijital mecralarıdır. Çalışmada, diasporaya yönelik bir araştırma yapıldığı için adından anlaşılacağı üzere diaspora ve akraba topluluklar ile iletişimi hedefleyen ve onlara has olan YTB seçilmiştir. Ayrıca YTB'nin Twitter sayfasının ele alınmasının nedeni, Twitter'ın haber akışı sağlayan, fotoğraf, video ve haber içeriklerinin paylaşıldığı bir alan olmasıdır. Bu bağlamda YTB'nin Twitter sayfasındaki gönderilerindeki fotoğraf, video ve metinler nitel ve nicel içerik analizi ile çözümlenmektedir.

Çalışmada 28 Ağustos 2019 ile 28 Eylül 2019 tarihleri arasındaki 1 aylık süreçte paylaşılan içerikler ele alınmaktadır. Bu zaman aralığının sebebi, oldukça fazla gönderi paylaşılan Twitter sayfasında tüm gönderilerin incelenmesinin zorluğu sebebiyle 30 günlük bir aralık seçilmiş ve bu 30 günlük süre çalışmanın yapıldığı dönemdeki güncel tarihi temel almaktadır. Çalışma, Türkiye'nin YTB'nin Twitter sayfası üzerinden nasıl bir diasporik diplomasi süreci yürüttüğü sorusunu temel almakta ve diplomasi anlamında ne tür içeriklerin üretildiği, içeriklerle hangi alanlara vurgu yapıldığı sorusuna yanıt aramaktadır.

Çalışmada yöntem olarak belirlenen içerik analizi bir içeriğin, nesnel, sistematik ya da nicel olarak incelenmesi için kullanılan bir tekniktir (Berelson,

1952). İçerik analizinde yapılan incelemelerde söz konusu içeriklerin birbirilerinden ayrılarak sınıflandırılması, bulguların daha net anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu sınıflandırma kodlama ile gerçekleşmektedir. Çalışmada yer alan içerikler kategorize edilerek farklı konulara ayırmaktadır. Bilgin'e göre (2006: 12), kodlamak, mesajın anlamı üzerinde bir işlem yapmak anlamını taşımaktadır. Bu işlem objektif bir süreçten ziyade içeriklerin anlamlarına göre birtakım kodlara indirgeyerek incelemek, mesajın bütünü ile mesajın indirgenmiş hali arasında bir ilişki ya da benzerlik olduğu varsayımına dayanmaktadır.

4. Araştırmanın Bulguları

Araştırmada YTB'nin diasporalar ile ilişkili Twitter gönderileri incelenmektedir. Bu anlamda iletiler konularına göre kategorilere ayrılarak anlamlı bir sınıflandırma oluşturulmaya çalışılmaktadır. YTB, Twitter hesabı 2011 yılında açılmış ve 67 bin takipçiye sahiptir. 12 binin üzerinde paylaşımda bulunan YTB'nin Twitter'da İngilizce, Almanca ve Arapça sayfaları bulunmaktadır. YTB'nin Twitter gönderileri incelendiğinde "Anma ve Kutlama" kategorisinde 31, en fazla gönderinin iletiildiği kategori olan "Etkinlikler" alanında 100, "Burs, Staj ve Mezunlar" kısmında 18, "Türk Dünyası Sözlüğü" alanında 6 ve "Diğer" konularda 25 gönderiye yer verilmektedir.

Tablo 1. Kategorilere Göre Twitter Gönderileri

Kategori	Anma ve Kutlama	Etkinlikler	Burs, Staj ve Mezunlar	Türk Dünyası Sözlüğü	Diğer	Toplam
Gönderi Sayısı	31	100	18	6	25	180

4.1 Anma ve Kutlama Alanındaki Paylaşımlar

Anma ve kutlama alanındaki içerikler incelendiğinde kendi içinde birtakım konulara ayrılmaktadır. Bu bağlamda, bağımsızlık günü kutlamaları, önemli şahıs anmaları, önemli gün kutlaması, önemli olayın yıl dönümü gibi konulara ağırlık verilmektedir.

Tablo 2. Anma ve Kutlama Kategorisi Konu Başlıkları

Konu Başlıkları	Bağımsızlık Günü Kutlaması	Önemli Gün Kutlaması	Önemli Şahıs Anma	Önemli Olayın Yıl Dönümü
Gönderi Sayısı	7	3	10	11

Bu kategori içerisindeki konulara bakıldığında bağımsızlık günü kutlamalarına ilişkin gönderilerde Türkmenistan, Tacikistan, Kuzey Makedonya, Özbekistan, Kırgızistan, Tataristan, Kazakistan'ın bağımsızlık günlerini kutlayan paylaşımlar yapılmıştır. Paylaşımlarda “kardeş ülke” vurgusu yapılarak, Orta Asya’da soydaş olarak görülen Türki cumhuriyetler ile tarih ve inanç bağı olan Kuzey Makedonya arasındaki güçlü ve dostane ilişkiye vurgu yapılmaktadır. Türkiye'nin bu ülkelerin bağımsızlık gününü kutlamasının paylaşılması soydaşları olan ülkelerin bağımsızlıklarına verdiği önemi göstermekte ve kutlama mesajının o ülkelerin Türkçesi ile yazılması da hoşgörü ve ortak dil Türkçeye vurgu yapmaktadır.

Önemli gün kutlamalarında Türk tarihi açısından önem taşıyan özel günler kutlanmaktadır. Bu anlamda Gaziler Günü, Türk Dil Bayramı, Aşure Günü'nü kutlayan içerikler paylaşılmıştır. Türk Dil Bayramına ilişkin “Güzel Türkçemiz her zaman önceliğimizdir” sloganı ile diasporalara yönelik Türk dili ve kimliğinin korunması ve sürdürülmesi vurgusu yapılmakta, İslam dininde paylaşmanın ve bereketin simgesi olan Aşure Günü kutlanmakta ve inanç kültürümüzü hatırlatarak soydaşlar arasındaki bağı kuvvetlendirme amaçlanmaktadır.

Önemli şahıs kutlaması konusuna gelindiğinde Cengiz Aytmatov, Enver Şimşek, Habil Kılıç, İsmail Gaspıralı, Neşet Ertaş ve Cengiz Dağcı gibi isimler ölüm yıl dönümlerinde anılmaktadır. Anılan isimlere bakıldığında, Türk dünyasının sanat ve edebiyat tarihinin önemli isimleri olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Kırgızistan’da Bozkırın Bilgesi olarak anılan Cengiz Aytmatov’un ölüm yıl dönümüne Türk gençlerinin katılmasına yer verilmesi, Türk edebiyatına verilen önem ve bunun gelecek nesillere aşılması amacını göstermektedir. Kırım’ın edebiyattaki iki önemli ismi Cengiz Dağcı ve İsmail Gaspıralı ile de Türk soydaşlarının değerlerini kucaklayan bir Türkiye vurgusu yapılmaktadır. Almanya’da Neo–Naziler tarafından öldürülen Habil Kılıç ve Enver Şimşek’in yâd edilmesi Türk diasporasının Almanya’da yaşadıkları zorlukları gösterme, soydaşlara bu tür olayları

hatırlatarak unutulmamasını sağlama amacını taşımakta ve onlara sahip çıkan bir anavatanları olduğu yansıtılmaktadır. Türk müziğinde önemli bir yer temsil eden, halk ozanı Neşet Ertaş'ın anılması Türk kültürünü yansıtan değerlerin yurtdışında da yaşatılması, unutulmaması için bir çaba olarak değerlendirilebilir. Diasporaların temel özelliklerinden biri olan anavatanı duyulan özlem ve gurbet ifadelerinin yer aldığı Neşet Ertaş sözü olan “*Gurbet herkesin yüreğinde taş gibi*” cümlesine içeriklerde yer verilerek hem Neşet Ertaş gibi bir değerun unutulmasını engellemek hem de diasporaların anavatan hasretine dikkat çekilmektedir.

Önemli olayların yıl dönümleri incelendiğinde, Bulgaristan'daki zorunlu göçün yıl dönümü, Sakarya Meydan Muharebesi, Bakü'nün Kurtuluşu, Sivas Kongresi, Zafer Bayramı gibi konularda paylaşım yapılmaktadır. Türk siyasi tarihinde önemli dönüm noktaları olan bu olayların paylaşımı Türk tarihine ve Türkiye geçmişine duyulan saygı ve tarih bilincinin diasporalara aktarımı söz konusudur.

4.2 Etkinlik Alanındaki Paylaşımlar

Etkinlik kategorisinde, YTB'nin bizzat organize ettiği etkinliklerle dahil olduğu etkinliklerin yanı sıra YTB'nin ziyaretleri, YTB'nin faaliyet istatistikleri ve duyuruları yer almaktadır.

Tablo 3. Etkinlik Kategorisi Konu Başlıkları

Etkinlik	Kuruluş ya da kişi ziyareti	YTB'nin dahil olduğu etkinlikler	YTB istatistiği ve duyurular	YTB'nin düzenlediği etkinlikler
Gönderi Sayısı	12	17	32	39

YTB'nin düzenlediği etkinliklere değinildiğinde, kültürel, tarihi ve edebi birçok etkinlik düzenlendiği görülmektedir. Yaz tatili ve kurban bayramı dolayısıyla Türkiye'ye gelen gurbetçi vatandaşların dönüş yolunda YTB'nin Sırbistan sınırına kadar rehberlik, tamir ve yardım hizmetinde bulunduğu “sıla yolu” etkinliğinden söz edilirken yurt dışındaki Türklere değer veren, onları yalnız bırakmayan bir devlet imajı çizilmektedir. YTB kapsamında Türkiye'ye gelen öğrencilerin Türkiye – Andorra futbol maçını izleme etkinliğinin gerçekleştirilmesi

yabancı öğrencilere de Türkiye sevgisi ve bilinci kazandırma niteliğindedir. Ayrıca, Diaspora Gençlik Akademisi, Türkçe öğreticiliği, medya, simülasyon teknolojileri, gazetecilik gibi konularda YTB'nin düzenlediği eğitimlerle diasporada Türk dili ve soydaşlık üzerine bilinç oluşturma ve farklı birçok alanda uzmanlaşmanın teşvik edildiği topluma yansıtılmaktadır. Almanya'da Türk Okuma Evinin açılışı ile ilgili paylaşımın Almanya'daki Türklerin diline ve kültürüne yabancılaşmaması, Türklerin birlikte zaman geçirerek kaynaşması adına yapılan bir hizmet aktarılmaktadır. Türk ve İslam tarihinde önemli kabul edilen Cengiz Aytmatov'u yâd etme ve Kırgızistan gezisi, Osmanlı Şehir Tarihi, Türk Dil Kurultayı, Osmanlı Ortak Mirasımız gibi etkinliklerle YTB'nin Türk ve İslam tarihine sahip çıkan ve diasporaları da bu yönde teşvik eden bir yapıda olduğu saptanmaktadır.

YTB'nin dahil olduğu etkinlikler teknoloji, spor, kültür, din ve ekonomi alanlarını kapsamaktadır. Bu tür etkinliklerin paylaşımı ile YTB'nin dolayısıyla Türk hükümetinin, Türk ve İslam dünyasına katkı sunan her türlü girişimi desteklediğini göstermektedir. Bu bağlamda milli teknolojilerin de görücüye çıktığı Teknofest ile Türkiye'nin hava sanayisindeki başarıları ve nitelikli organizasyon düzenleme becerisi aktarılmaktadır. Midyat'ta düzenlenen uluslararası kültür ve sanat festivali ile Balkan Müzik Festivali gibi etkinliklere katılımın duyurulması Türkiye'de ve Balkanlarda farklı etnik yapı ve kültüre sahip vatandaşların kaynaştığı, kültürün sürdürülmesi ve yaşama dahil edilmesi noktasına vurgu yapmaktadır. Almanya'da düzenlenen Aşure Lokması ve Muharrem İftarı etkinliğine katılım ile Almanya'da yaşayan Alevi dernekleriyle kaynaşma, birlik ve beraberliğin sürdürülmesi, inanç geleneklerinin yaşatılması ön plana çıkmaktadır. Etnospor organizasyonunda 16 ülkenin geleneksel yemekleri ve tariflerinin yer aldığı etkinliklerde ise Türk mutfak kültürünün benimsenmesi, tanıtılması ve yaşatılması hedeflenmektedir.

YTB'nin istatistik ve duyuruları kapsamında paylaşılan gönderilerde YTB'nin organize ettiği faaliyetlere katılmak isteyenler için başvuru bilgilerinin yer aldığı gönderilerin yanı sıra YTB'nin gerçekleştirmiş olduğu etkinlik ve etkinlikten yararlanan kişi sayısı belirtilmektedir. Bu bağlamda kitap basımı, üretilen projeler, konuk ağırlama, geziler, yol yardımı, hediyeler, tiyatro gösterileri, Anadolu okuma evleri gibi konularda yapılan faaliyetlerin istatistiksel bilgisine yer verilmekle, hem

Türkiye'nin Türk dilini ve kültürünü yaşatma konusundaki çabaları gündeme getirilmekte hem de dünyada Türk kültürünün yayılması ile olumlu bir imaj çalışması yürütüldüğü görülmektedir.

YTB'nin kuruluş ya da kişi ziyareti kapsamında Türk ve İslam kuruluşları veya bu kuruluşlarla ilişkili kişiler ziyaret edilmektedir. Kanada'da Türk Dernekleri ile bir araya gelinmesi, derneklerle etkileşim sağlandığı, Türkiye'yi temsil eden derneklere destek verilmesi ve dernekler aracılığı ile Türk diasporası ve Kanada halkı üzerinde etkili bir diplomasi süreci yürütülmek istenmektedir. Bosna İslam Kültür Merkezi, Boşnak Camisinin ziyareti ile de Kanada'daki Müslümanlarla dayanışma örneği gösterilmektedir. ABD'de evi kundaklanan aileyi ziyaret eden YTB Başkanı ve beraberindeki heyetin paylaşılması, Türkiye'nin zor anlar yaşayan yurt dışındaki vatandaşlarının yanında yer aldığını hem vatandaşlarına hem de diasporaların yaşadıkları ülke toplumlarına göstermektedir.

4.3 Burs, Staj ve Mezunlar Alanındaki Paylaşımlar

Burs, staj ve mezunlar konusundaki kategoride YTB'nin yabancı öğrencilere ve yurtdışındaki Türklere burs ve staj imkanı ile bu burslarla Türkiye'de eğitim alıp mezun olan öğrencilerle ilgili gönderiler bulunmaktadır.

Tablo 4. Burs, Staj ve Mezunlar Kategorisi Konu Başlıkları

Burs, Staj ve Mezunlar	Türkiye Bursları	Türkiye Stajları	Türkiye Mezunları
	8	7	3

Türkiye Bursları ile ilgili gönderiler incelendiğinde, burs başvurularına yoğun ilgi olduğu, eğitim almak için Türkiye'nin tercih edildiği belirtilmektedir. Burs alan öğrencilerin demelerine yer verilen iletilerde, Türkiye'nin kariyer hedeflerine büyük katkılar sağladığı, nitelikli eğitim için Türkiye'nin seçildiğinden söz edilirken Türkiye'nin üniversite eğitiminde dünyada önemli bir noktada olduğu vurgusu yapılmaktadır. Diğer yandan yabancı öğrencilere burs vererek eğitim alma imkânı sağlayan yardımsever bir yönetim olduğu lanse edilmektedir. Türkiye Stajları ile ilgili konu başlığında ise dünyanın dört bir tarafından Türkiye'ye gelerek staj gören öğrenciler ile paylaşımlar yapılmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin hem Türkiye'yi

tanınması ve başka kişilere de tanıtması hem de diaspora ve yabancı halklarla ilişkilerin güçlendirilmesi amacını taşımaktadır. Staj sırasında stajyerler Türkiye'nin tarihi ve kültürel yerlerini de gezme imkanı bulduğu belirtilirken diasporalarda Türk tarih ve kültür bilincinin yaşatılması amaçlanmakta, yabancı öğrencilere ise Türk tarihi ve kültürünün tanıtımı yapılmaktadır. Türkiye mezunları ile ilgili iletilerde, Türkiye'de eğitim gören öğrencilerin 150 bine ulaştığı ve hem Türkiye hem de gittikleri bölgelerde teknolojik gelişmelere katkı sağladıkları belirtilerek Türkiye'nin daha güzel bir dünya için çaba gösterdiği aktarılmaktadır.

4.4 Türk Dünyası Sözlüğü Alanındaki Paylaşımlar

Türk Dünyası Sözlüğü kategorisinde 6 ileti bulunmaktadır. Bu iletilerde bazı sözcükler konu edinmiş, bu sözcüklerin Türkçe'nin farklı lehçelerindeki yazılışları belirtilmektedir. Bu anlamda Türkiye, Azerbaycan, Tataristan, Kırgız, Kazak, Türkmen, Uygur ve Özbek Türkçesi ile kelimelerin yazılışları sunulmaktadır. Burada Türkçe'nin zenginliğine işaret edilmekte, soydaş ülkelerin kullandığı Türkçenin tanıtımı yapılmakta ve Türkçeye verilen önem dikkat çekmektedir.

4.5 Diğer Alanlarda Yapılan Paylaşımlar

Diğer kategorisinde YTB ile ilgili duyurular, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın demeçleri, diaspora hikayeleri ile tanıtım içeren iletiler bulunmaktadır.

Tablo 5. Diğer Kategorisi Konu Başlıkları

Diğer – Konu Başlıkları	YTB Duyuruları	Recep Tayyip Erdoğan Demeçleri	Diaspora Hikayeleri	Tanıtım
	13	10	2	1

YTB ile ilgili duyurularda kurumun personel alımları, hizmetleri, YTB'de görev alan ya da alacak olanların güçlü bir ailenin bünyesinde olacağı gibi kurumu olumlayan iletilere rastlanmaktadır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın YTB hakkındaki olumlu görüşleri, burslu yabancı öğrenci sayısındaki hedefler ifade edilmektedir. Cumhurbaşkanlığının kuruluşun faaliyetlerine bizzat destek verdiği, ülke yönetiminin topyekûn, dünyada eğitime, yardıma ve Türk kültürüne verdiği öneme vurgu yapılmaktadır. Ayrıca Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler'de yaptığı konuşmadan kesitler sunularak Türkiye'nin mazlumun yanında yer alan, dünyanın kaderinin belirli devletlerin eline bırakılmayacağını savunan, dünyadaki

Türklerin huzurlu olmasını önemseyen demeçler dile getirilmekte ve Türkiye'nin dünyadaki adaletsizliklere, yoksulluklara karşı olan duruşuna dikkat çekilmektedir. Diaspora hikayelerinde İsveç'te elli yıldır yaşayan Muammer Amca'nın gurbet hikayesi anlatılmakta ve diasporaların gurbetteki yaşamları ve anavatan özlemleri dile getirilmektedir. Tek bir içeriğin yer aldığı tanıtım konu başlığında Kırgızistan'ın incisi Issık Gölü yer almakta, gölün fotoğrafı ile birlikte Cengiz Aytmatov'un "yeryüzünde mehtabın en güzel seyredildiği yer" betimlemesi ile tanıtımı yapılmaktadır.

SONUÇ

Küreselleşme olgusu ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte toplumlar arasındaki etkileşim daha hızlı ve daha sık bir hale gelmektedir. Devletler, dijital teknolojinin hız ve mekan ayrımı gözetmeksizin sağladığı iletişimden yararlanma yoluna giderek kamu diplomasisi faaliyetlerini sosyal medya mecraları üzerinde yürütmektedir.

Türkiye'nin dijital diaspora diplomasisinin incelendiği bu çalışmada, Türk hükümetinin YTB'nin kurulması ve dijital medya üzerinde de diasporik faaliyetler yürütmeye başlaması ile olumlu bir adım attığı düşünülmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin dijital diaspora diplomasisi paylaşımları ile Orta Asya'dan Avrupa'ya ve Amerika'ya kadar kendi lehinde kamuoyu oluşturmak ve Türk algısının küresel ölçekte daha olumlu bir imaj yaratmasını sağlamak hedefinde olduğu söylenebilmektedir. YTB'nin Twitter'da yaptığı paylaşımlarda Türk ve İslam coğrafyasının dini, kültürel, edebi yönlerine vurgu yapılmakta ve diasporalara yapılan maddi, manevi desteğin yanı sıra işbirliğine odaklanılmaktadır. Sosyal medya mecralarından biri olan Twitter hesabından paylaşımlar yapan YTB'nin 30 günlük süreçte 180 paylaşım yaptığı gözlenmektedir. YTB'nin Twitter hesabındaki paylaşımlar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin Orta Asya'daki soydaşları, Avrupa başta olmak üzere yurtdışında yaşayan Türkler, tarih birliği olan Balkanlardaki Müslümanlarla çok daha güçlü bir bağ oluşturma amacıyla olduğu ortaya çıkmaktadır. YTB'nin dünya çapında yaptığı etkinlikler, Türk kültürü ve dilinin korunması, yaşatılması, tanıtılması amacıyla icra ettiği faaliyetler, yabancı öğrencilere verilen burs ve staj imkanları Türkiye'nin küresel ölçekte hem

yardımsever, insan hak ve hürriyetlerinin yaşatılması konusunda hassas, hoşgörülü bir devlet imajı çizerken hem de Türk kültürü ve dilinin geniş coğrafyalara tanıtılması ve yayılmasını sağlamaktadır. Bu anlamda etkinliklerin Twitter aracılığıyla paylaşılması hem görünür olmayı artırmada hem de daha fazla insanı kapsamada katkı sunmaktadır. Ayrıca, paylaşımlarda Türklerin ve akraba toplulukların gönlünde yer etmiş şahıslara, siyasi, edebi, dini ve kültürel değerlere vurgu yapılarak ortak mirasın benimsendiği vurgulanmaktadır. Paylaşımlarda, Türk ve İslam dünyasının geçmişte yaşadığı acıların yıldönümü anmalarıyla hatırlatılması acıların paylaşıldığı ve bir daha yaşanmaması adına gündeme getirildiği düşünülmektedir. Twitter paylaşımları diasporalara, yaşadıkları ülkede destek veren, sorunların çözümünde katkı sağlayan, ortak değerlerin yaşatıldığı aktiviteler sunan, dil, tarih ve kültür bilincinin ayakta kalmasında yardımcı olan faaliyetlerle diasporaların yalnız kalmadıklarını göstermeyi hedeflemektedir.

Diaspora konusunda dijital adımların konusunda geç kalındığı ve zayıf girişimler olduğu düşünülmekle birlikte son dönemde bir atılım gerçekleştiği görülmektedir. Ancak, daha büyük ve sonuç verici adımların atılması Türk imajının daha olumlu yansması ve Türk kültürünün tanıtılması açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin Amerika ve İsveç'in yaptığı gibi dışişleri bakanlığı ile direkt temas sağlanabilen İdEA ve Advance gibi ağların kurulması diasporalar ve yabancı halklarla kurulacak iletişimde etkili olabilmektedir. Diaspora konusunda yürütülecek dijital kamu diplomasisi sürecinde sosyal medyanın stratejik kullanımı için eğitimler verilmelidir. Diasporalar konusunda diplomasi süreçleri için uzmanlar yetiştirilerek diaspora diplomasinin profesyonelce yürütülmesi yarar sağlayabilir. YTB'nin Türkçe sayfasındaki etkin yapısının İngilizce, Almanca ve Arapça sayfalarında da sağlanması adına çalışmalar yürütülmelidir. Bu çalışmalar, Türk diasporasının yanı sıra yabancı halklarda da Türkiye lehine kanaatler oluşturmasında katkı sağlayabilir. Ayrıca, küresel gelişmelerdeki karar verici ülkelerin kanaatlerini etkilemek adına dijital diaspora diplomasisinin bu ülkelerde daha güçlü yürütülmesi Türkiye lehine kararlar alınmasında fayda getirebilir. Unutulmamalıdır ki, Yahudi ve Ermeni diasporasının özellikle Amerika ve Fransa'daki etkisi Türkiye ve İslam dünyası aleyhinde kararlar alınmasına neden olmaktadır.

KAYNAKÇA

ARTHUR, Paul (1991). “Diasporan Intervention in International Affairs: Irish America as a Case Study”, *Diaspora: A Journal of Transnational Studies*, 1 (2), p. 143–162.

AYDIN, Yaşar (2014). The new Turkish diaspora policy: its aims, their limits and the challenges for associations of people of Turkish origin and decision-makers in Germany. *Stiftung Wissenschaft und Politik German Institute for International and Security Affairs Research Paper*,

BERELSON, Bernard (1952). *Content analysis in communication research*, New York: The Free Press.

BİLGİLİ, Özge ve SIEGEL Melissa (2010), *Understanding the changing role of the Turkish diaspora*, Maastricht: UNU MERIT Working Papers.

BİLGİN, Nuri (2006) *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

BOYLE, Mark ve HO, Elaine (2016). “Sovereign Power, Biopower, and the Reach of the West in an Age of Diaspora-Centred Development”, *Antipode*, 49 (3), p. 577–596.

BRAVO, Vanessa (2012). “Engaging the Diaspora: El Salvador and Costa Rica’s Use of Social Media to Connect with their Diaspora Communities in the United States”, *Global Media Journal - American Edition*, 11, p. 1-19.

BRINKERHOFF, Jennifer (2006). *Diasporas, Skills Transfer, and Remittances: Evolving Perceptions and Potential*. (Editors), Clay Wescott and Jennifer Brinkerhoff. *Converting Migration Drains into Gains: Harnessing the Resources of Overseas Professionals*, Manila: Asian Development Bank, p. 1-24.

BULWAKA, Michael (2009). *Diaspora Diplomacy: A Case Study Of Uganda*, University of Malta, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Msida.

BUTLER, Kim (2001). “Defining diaspora: Refining a discourse”. *Diaspora: A Journal of Transnational Studies*.

<http://sites.middlebury.edu/nydiasporaworkshop/files/2011/04/Defining-Diaspora1.pdf> Erişim tarihi: 17.09. 2019.

- CLIFFORD, James (1994). “Diasporas”. *Cultural Anthropology*, 9 (3), p. 302-338.
- COHEN, Robin (2008). *Global Diasporas: An Introduction*. New York: Routledge.
- COLLINS, Neil ve Bekenova (2017). “Kristina European cultural diplomacy: diaspora relations with Kazakhstan”, *International Journal of Cultural Policy*, 23 (6), p. 732-750.
- DICKINSON, Jen (2014). “Making space for India in post-apartheid South Africa: Narrating diasporic subjectivities through classical song and dance”. *Emotion, Space and Society*, 13, p. 32–39.
- DUFOIX, Stephane. (2011). *Diasporalar*. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları.
- ERSOY, İlhan. (2008). *Diaspora ve Kimlik: Eskişehir ve İstanbul’da Yaşayan Kırım Tatarları’nın Çoklu Kültürel Kimliğin İfade Alanı Olarak “TEPREŞ”*, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- FONTAINE, Richard ve LORD, Kristin (2012). *Debating America’s Future*, (Editörler) Richard Fontaine and Kristin Lord, *America’s Path: Grand Strategy for the Next Administration*, Washington DC: Center for a New American Security, p. 5-10.
- HILLER, Harry, ve FRANZ, Tara (2004). “New ties, old ties and lost ties: the use of the internet in diaspora”, *New Media & Society*, 6 (6), p. 731–752.
- HO, Elaine ve LEY, David. (2013). “Middling” Chinese Returnees or Immigrants from Canada? The Ambiguity of Return Migration and Claims to Modernity”, *Asian Studies Review*, 38 (1), p. 36–52.
- HO, Elaine ve MCCONNELL, Fiona (2017). “Conceptualizing ‘diaspora diplomacy’: Territory and populations betwixt the domestic and foreign”, *Progress in Human Geography*, 43 (2), p. 235-255.

International Diaspora Engagement Alliance (IdEA) (2016). Diplomats, diaspora & dynamism. <http://www.diasporaalliance.org/diplomats-diaspora-dynamism/>
Erişim Tarihi: 27.09.2019.

KERRY, John (2013). Public Diplomacy: Adapting Our Diplomatic Engagement <http://2007-2017-blogs.state.gov/stories/2013/05/06/digital-diplomacy-adapting-our-diplomatic-engagement.html> Erişim Tarihi: 29.09.2019.

LEONARD, Mark, STEAD, Catherine ve SMEWING, Conrad (2002). Public Diplomacy, London: Foreign Policy Centre

LEONARD, Mark. (2009). Diplomacy by Other Means. <https://foreignpolicy.com/2009/11/09/diplomacy-by-other-means/> Erişim tarihi: 15 Eylül 2019.

LIU, Hong (2011). “An Emerging China and Diasporic Chinese: historicity, state, and international relations”, Journal of Contemporary China, 20 (72), p. 813-832.

MANOVICH, Lev. (2002). The Language of New Media, Cambridge: MIT Press.

NYE, Joseph (2017). Yumuşak Güç, (Çev. Rayhan İnan), İstanbul: BB101 Yayınları.

ÖKTEM, Kerem (2014). Turkey's New Diaspora Policy: The Challenge Of Inclusivity, Outreach And Capacity. İstanbul: İstanbul Policy Center, Sabancı University.

RAGAZZI, Francesco (2014). “A comparative analysis of diaspora policies”, Political Geography, 41, p. 74-89.

RANA, Kishan. (2013). Diaspora Diplomacy and Public Diplomacy, (Editörler) Zaharna, Amelia Arsenault, Ali Fisher, Relational, Networked, and Collaborative Approaches to Public Diplomacy: The Connective Mindset, New York: Routledge, p. 70-84.

REIS, Michele. (2004). “Theorizing Diaspora: Perspectives on ‘Classical’ and ‘Contemporary’ Diaspora”, International Migration, 42 (2), p. 41-56.

SAFRAN, Williams. (1991). “Diasporas in modern societies: Myths of homeland and return”, *Diaspora*, 1 (1), p. 83-99.

ŞAHİN MENCÜTEK, Zeynep ve BAŞER, Bahar (2018) Mobilizing Diasporas: Insights from Turkey’s Attempts to Reach Turkish Citizens Abroad, *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 20 (1), p. 86-105.

SANDLER, Shumel. (2004). “Towards a conceptual framework of world Jewish politics: state, nation and diaspora in a Jewish foreign policy”, *Israel Affairs*, 10, (1-2), p. 301–312.

SHENG Ding, (2007). “Digital diaspora and national image building: a new perspective on Chinese diaspora studies in the age of China’s rise”, *Pacific Affairs*, 80 (4), p. 627-648.

STONE, Dianne ve DOUGLAS Elena, (2018). “Advance diaspora diplomacy in a networked world” *International Journal of Cultural Policy*, 24 (6), p. 710-723.

ULUSOY, Ergin (2015). “Diaspora Kavramı ve Türkiye’nin Diaspora Politikalarının Modern Teori Çerçevesinde Sosyo-Politik Bir Analizi”, IV. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, 14-17 Mayıs 2015, Kütahya, s. 57-73.

YILMAZ, Ayhan ve Kılıçoğlu, Gökmen (2017). “Balkanlar’da Ytb Ve Tika’nın Türk Kamu Diplomasisi Kurumları Olarak Faaliyetleri Ve Türkiye’nin Bölgedeki Yumuşak Gücüne Etkileri”, *Finans, Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (2), s. 115-131.

YALDIZ, Fırat (2014). “Diaspora Kavramı Bağlamında On İki Ada Türk Toplumu”, *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 5 (2), s. 43-64.

YEŞİL, Murat (2013). “The Importance of the Role that Turkish Ethnic Media Played in the Formation Process of Turkish Diaspora in America”, *International Journal of Business and Social Science*, 4 (9), p. 234-246.

ZARIFIAN, Julien (2014) “The Armenian-American lobby and its impact on U.S. foreign policy”, *Society*, 51 (5), p. 503–12

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ; www.yee.org.tr, Erişim Tarihi: 26.09.2019